

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om nogle få dage tænder vi lysene i vinduerne og mindes 4. maj 1945
- den skønneste dag for vort land i mands minde.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelser ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, 8700 Horsens.

Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 57, 2820 Gentofte.

Kasserer Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, 1169 København K.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen 10 54 21. Privat 10 41 28.

Politiassistent S. Julsgård Larsen, Boeslundevej 1, 2700 Brh.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, 2400 NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gillbækhus, 6430 Gildbro pr. Nordborg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtåsvej 6, 2900 Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Aarhus V.

Direktør G. Jespersen, 7400 Herning.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, 2920 Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V.

Tandteknikermester Leo Kærraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødre-
gade 19², 8900 Randers

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, 8000 Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, 5652 Nr.
Søby, Fyn.

Dr. Børge Næsted, 6772 Hviding st.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseris, Aalborg.

Landsretsagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, 6700 Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRIA 888 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettest og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpressefor-
ening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYK:

H.W. Reklametryk
Blågård Plads 13 - 35 11 19

INDHOLD:

Med næstsidste bus uf af	
Neuengamme	3
Befrielsen oplevet i	
flere etaper	5
Uforglemmelige dage	7
Med sidste transport ud af	
lejren	7
Den 18. april er min	
anden fødselsdag	9
Kegnæs 1970	11
4. maj-dagen	13
Den nye lov	13
Arrangementer omkring	
4.-5. maj 1970	19
Det skete for 25 år siden	20

HESS IGEN BAG

TREMMER

Vestberlin. Adolf Hitlers tidligere stedfortræder Rudolf Hess blev i går ført tilbage til Spandau-fængslet i Vestberlin efter i fire måneder at have været indlagt på et britisk militærhospital. Hess, der er 75 år, led af mavesår og almindelig svækkelse.

Med næstsidste bus ud af Neuengamme

Neuengammefange nr. D. 69.193, gartner Heinrich Kvist, Randers, slap først ud af lejren den 20. april efter 12 timers ventetid på appelpladsen. Det gik over Friedrichsruhe, Kruså, Møgelkær, tilbage til Frøslev og derefter mod Sverige - med løsladelse i Frihavnen den 3. maj.

En ukendt Gentofte-borger åbnede sit hjem for fangerne, til der blev kørelejlighed.

Den 20. april 1945 blev vi klokken 2.30 om natten kaldt ud af køjerne og fik besked om, at vi skulle være klar til afmarch fra lejren om morgenen kl. 4.

Vi skulle ud på march, og derfor gjaldt det om at have så lidt bagage som muligt. Vi stod og ventede til kl. 16.00. Af og til tog vi en lille afstikker hen til barakkerne, og oppe fra den dansk/norske stenblok så vi, at resten af lejren nu var totalt ryddet.

12 timers ventetid.

Efter tolv timers venten skete der virkelig noget. Tænk, vi så 18 store, hvide busser rulle ind gennem lejrens port. Busserne kom ind uden besvær, for Gestapo-vogterne i porten var væk.

Vi hujede, græd, lo og stormede frem mod busserne, og i al vor iver glemte vi helt at tage vor kostbare bagage med. Busserne blev hurtigt fyldt op, og resten af kammeraterne fik løfte om at blive afhentet ved midnat.

Vi begyndte at køre. Vi fik chokolade, en spise, vi næsten havde glemt, hvordan smagte. I hver bus var der to junger med mælk, og de blev hurtigt tømt.

Vi kom snart ind i en tæt strøm af flygtninge, som alle trak mod nord, medbringende deres ejendele i barnevogne, på trillebøre eller på trækvogne.

Tyske militærbiler søgte skjul.

Tyske militærvogne borede sig hele tiden ind mellem vore hvide busser.

Det var nu en tarvelig måde at søge beskyttelse på.

Ad biveje nåede vi til Friedrichsruhe, hvor Røde Kors havde indrettet depot. Vi fik tanket op, og det trætte mandskab blev udskiftet med friske, udhvilede folk.

Turen gik nu mod grænsen ved Kruså. Og hvilken modtagelse! Den kan faktisk ikke beskrives. Den slog mange ud. Bedre blev det ikke, da busserne kørte op til Kruså mejeri. Her fik vi vort første måltid, tilberedt af danske lotter, assisteret af andre.

Velkommen hjem.

Omsider kørte vi videre igennem tætte skarer, der bød os velkommen hjem.

Vi mente, vi var på vej til Sverige og skulle over vandet ved Frederikshavn. Jeg havde da også skrevet et brev til Lilleemor derhjemme, hvori jeg fortalte, at jeg nok snart igen var hjemme i Randers. Men det skulle vare nogen tid, inden vi nåede så langt.

Vi havde inden afgang fra Neuengamme lovet svenskerne, at vi ikke ville flygte, men efterhånden som de enkelte nåede hjemlige egne, forsvandt så den ene, så den anden.

Vi kom ikke til Sverige denne gang.

Vi kom ikke til Sverige, men til Møgelkær, en herregård ved Horsens. Den havde store, gode bygninger, og en af dem døbte vi straks kavalterfløjen, for her var der rigtige senge.

Møgelkær havde dog alt for lidt sengeplads til så stor en invasion, og vi blev derfor sat til at lave senge,

og lade og lofter blev nu omdannet til soverum. Vi var i Møgelkær i otte dage under gode og frie forhold.

Nu sydpå igen.

Flere gange afgik der busser til Sverige, men da jeg kom med, gik turen imidlertid sydpå igen, og vi troede naturligvis, at nu gik rejsen til Tyskland igen. Der var dog ingen mulighed for flugt, fordi bevogtningen nu var streng.

Det blev en trist tur, og vort humør forsvandt totalt, og det lettede først, da vi drejede af til Frøslev, for dér var vi jo på kendt grund.

Det mente vi da. Men nu var alt forandret, for der var nu 4-5 gange så mange beboere, som da vi var der, og det var næsten umuligt at finde gamle venner.

Da venteugen var omme, blev hele resten af k-z fanger kaldt sammen. Vi var 94 ialt, deriblandt 30 politibetjente.

Til Frihavnen.

Vi kom ind i hvide busser og kørte nu i et sandt triumftog til København, hvor vi ankom til Frihavnen ved 10-tiden den 3. maj, og tre timer efter skulle der sejle en færge til Sverige.

På banegårdsterrænet oplevede min fangekammerat Frits og jeg noget, der drev vore tanker tilbage til Neuengamme.

Vi så nemlig en lang række udrangerede banevogne med flere hundrede russiske krigsfanger. Nogle var klædt i pjalter, andre var næsten nøgne, men alle var de udhungrede. De blev bevogtet af en flok råbende og skrigende tyske soldater.

»Brød! Brød! Giv os brød.«

Russerne så bønligt på os og sagde:

»Brød! Giv os brød.«

Jeg så på Frits og spurgte: »Er du sulten?« »Nej«, svarede han. »Men det er der nogle, der er«, sagde jeg, idet jeg tog en velbelagt madpakke op af lommen.

<p>STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND! H. R. C. E.</p>	<p>JOHAN & AXEL HORNBECH A/S Frugtsaft – Marmelade Hadsund</p>
<p>H. H. MOLTKE Thurebyholm Tureby</p>	<p>»MØLLEDAL« Esromvej 9 – Helsingør</p>
<p>K. FRIIS & E. MOLTKE NIELSEN ÅRHUS</p>	<p>JOHN HINTZE'S ENKE Skibshandel Rønne</p>
<p>I. JENSEN SORØ</p>	<p>HARILD 3730 Nexø</p>
<p>HJØRRING TRÆSKOFORRETNING A/S Hjørring</p>	<p>SV. KOCH Sakskøbing</p>
<p>F. FRIEDMANN & SØN Bomporten 3 Gentofte</p>	<p>ALFRED KRABBENHØFT A/S Muremester - Entreprenør Strandby Kirkevej 303 Esbjerg</p>
<p>R. FREINSILBER Randers</p>	<p>M. GLYTTING & M. BLOKDAL-PEDERSEN Banegårdsgade 1 Århus</p>
<p>FREDE BUUR-ANDERSEN Tømremester Th. Niensengade 25 – Herning</p>	<p>C. B. BALSNER Posthustorv 4 Skive</p>
<p>K. LINDSCHOUW Advokat Skt. Knudsgade 1 – Ringsted</p>	<p>SV. O. NYGAARD Varde</p>
<p>JOH. de NEERGAARD Førslev Gods</p>	<p>A/S VESTFYNS ELFORSYNING Assens</p>

»Hej, kammerat«, sagde jeg og rakte pakken til en af fangerne, og Frits gjorde det samme, men hvad derefter skete, det glemmer jeg aldrig. Fangerne sloges indbyrdes for at få en bid brød, men tyskerne var øjeblikkelig over dem, og hvem åd brødet? Det gjorde tyskerne.

Færgen kaldt tilbage.

Fra færgen lød nu imidlertid sirenen til afgang, men en snes meter ude fra bolværket blev der gennem højtaleren meddelt, at alle politifolk over 60 år måtte sættes i land. De var frie.

Vi lagde til kaj igen, og betjentene tog afsked med os andre, der uvilkårligt glædede os på deres vegne.

Færgen atter tilbage.

Da vi atter var ude fra kajen, blev det gennem højtaleren fortalt, at alle politibetjente var frie. Atter til kajs, atter blev der kastet los til ny afgang, men da blev der råbt: »I andre kan gøre, hvad I vil«.

Og hvad vi ville, var der ingen tvivl om. Jeg tror, mange sprang 1½ til 2 meter fra færgen til kajen.

Men så stod vi dér. Vi skulle jo hjem, men hvordan? Ja, det vidste ingen. Ganske vist var der københavnerne iblandt os, og de bød os også hjem, men selv om der var hjerterum, er husrum dog begrænset.

Vi stod dér i vore fangedragter med gule striber og med påmalede kryds på ryggen - og helt uden penge.

Den ukendte åbnede sit hjem for os.

Men lykken står ofte den kække bi, siger man, og hen på eftermiddagen standsede en bil ud for os, og chaufføren spurgte os, hvor vi ville hen. Vi nølede. Hvem var han? Det vidste ingen. »Hop ind«, sagde manden, »så skal jeg nok sørge for jer«. Vi kørte temmelig længe, men omsider gjorde vi holdt ved en villa i Gentofte. Inde i stuerne sagde manden til sin kone: »Kan du huse nogle stykker flere?«.

17 i forvejen.

»Det kan vi da ikke, Mansa!« lød konens svar. »Vi har jo 17 i forvejen«.

Vi fik nu noget at spise, og senere bestilte manden værelser til os på hotel ASTORIA ved banegården. Jeg ville naturligvis gerne vide, hvad vor velgører hed, men portieren svarede kun, at værelserne var betalt for 2 nætter. Mere vidste han ikke.

Vi kom nu op på værelserne. De var med bad, telefon og springmadras og blød dyne! Ih, hvor vi hvilede og snakkede, men sove - det kunne vi ikke.

Ud på aftenen kom der besked om, at vi næste dag kunne komme med en bus kl. 7 om morgenen fra Blegdams Hospitalet over Fyn til Hjørring.

Bål på pladsen ved hotellet.

Vi var således nu i vore tanker helt derhjemme, men alligevel følte vi, at der var sket noget uden for vore værelser. Jeg lettede derfor ved mørklægningsgardinet og så ned på en stor plads.

Her var der tændt bål, og folk råbte og skreg. Vi betragtede synet dernede og drøftede årsagen. Da udbrød Frits: »Vi har telefonen. Jeg ringer til portieren og hører, hvad der er sket«.

Vagten fortalte da, at han havde hørt, at tyskerne havde kapituleret, men om det passede, vidste han ikke.

En nat, vi aldrig glemmer.

Lidt efter var Frits og jeg nede i vrimmelen. Sikke en nat!

Vi traf kammerater, og hele byen stod på den anden ende. Folk jublede og jublede, og vi jublede med, og sporvognene kørte med dannebrog på taget og klemte med

klokkerne for at komme igennem menneskevrømmelen. Det blev en nat, vi aldrig glemmer.

Vi kunne slet ikke sove den nat, men vi skulle jo også tidligt hen til bussen for at komme hjem. I bussen fik vi hver en madpakke og 50 kr. Det var rigtige penge, som vi ikke havde set, siden tyskerne tog dem, vi havde med ved ankomsten til Neuengamme.

Det går bedre og bedre dag for dag.

Køreturen i bussen blev uforglemmelig. Folk på gaderne råbte hurra, og vi sang og råbte hurra, bydrengene kørte med pistoler i hånden og skød af glæde og begejstring op i luften, og vi sang atter og atter: »Det går bedre og bedre dag for dag«.

I Odense kom vi ind i et område, hvor Hipoer havde forskanset sig. Vi kom ud for en sand kugleregn, og to kugler ramte bussen, men ingen af os kom noget til.

Er det far, ham dér?

Klokken 5 om morgenen den 6. maj ankom Frits og jeg til Randers - med mange timers forsinkelse. Min lille dreng, som jeg sidst havde set ligge og kravle rundt på gulvet, kom op og stod og så forundret på mig, før hen til mors skørter og spurgte: »Mor! Er det far, ham dér?« »Ja, det er det da«, svarede hun.

Så var kontakten der, og jeg blev budt velkommen af den øvrige familie.

Ja, det var en lang og minderig bus-tur.

HEINRICH KVIST!

Befrielsen oplevet i flere etaper

Banke Jung-Jensen var indespærret i 1 1/2 år. Det meste af tiden i Sachsenhausen ved Berlin.

Først blev han evakueret fra Berlin til Neuengamme. Efter en måneds ventetid gik turen til Sverige.

Jeg husker især rygterne om, at Røde Kors skulle hente os nordmænd og danskere væk fra lejrene, og efterhånden, som rygterne svirrede, troede vi på det, og pludselig var

det en kendsgerning, at nordmænd og danskere begyndte at skulke fra arbejdet.

Det var jo ellers ret farligt, idet det blev straffet temmelig hårdt, men

Aalholm Slot's godskontor

pr. Nysted

STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND'S ARBEJDE!

Gesten

AKTIESELSKABET LANDBOBANKEN I SKIVE

SALLING BANK

SKIVE,

SUPERCHROM

Roskildevej 40
København F

bravo Mr. Jardex!

Brdr. Jardorf A/S . København . Roskilde

for at klare frisag, havde vi fået lært en lille sætning, der klarede denne sag, og denne sætning lød blot: »Vi venter på transport«, og jeg tror, det var noget, som Johs. Fosmark havde lært os.

På turen gennem Danmark var der mange oplevelser, men den glædeligste for mit vedkommende var, da vi nåede Storebæltsfærgerne og var gået ombord.

Her kom en af matroserne og spurgte mig, om jeg eventuelt skulle kende en ung mand, der hed Banke. Jeg svarede, at det var mig selv. Han sagde, at der stod en ung pige henne ved landgangen, som ville tale med mig, og jeg blev noget overrasket, da jeg så, at det var min egen søster.

Gensynsglæden var stor, men da færgen var ved at skulle sejle, måtte vi jo hurtigt tage afsked, og for at mine forældre skulle tro på, at vi virkelig havde truffet hinanden, gav jeg hende et ur med hjem som bevis. (Uret var organiseret i lejren).

I København, måtte vi vente det meste af natten på næste tog, der skulle køre os til Helsingør, hvor vi skulle med færgen til Sverige. Vi blev indkvarteret lidt uden for Hålsingborg i Barkåkra, hvor vi havde nogle dejlige dage, inden det glædelige budskab om, at krigen var forbi, kom. Den 10. maj 1945 stod jeg på banegården i Odense, glad og lykkelig over, at frihedens time var kommet. Hermed sluttede en periode i mit liv, som jeg nødig ser gentaget. Hvordan var det at vende tilbage til det normale liv, spørges der, jeg må svare, at det var en dejlig følelse at være fri. Fri for vagtsoldaternes råben og skrigen, fri for onde blikke, hvor vi stod og gik. Her mødte vi kun venlige og glade mennesker, dels fordi man selv så lyst på tilværelsen efter 18 måneders indespærring, og fordi alle folk var glade over, at krigen var forbi, og at man gik en lysere fremtid i møde.

Banke Jung-Jensen

Uforglemmelige dage

Orla Vesterled, dengang ansat ved Falcks Redningskorps i Odense, senere kommunesekretær i Paarup, oplevede befrielsen i Frøslev.

I år kredser tankerne lidt mere om dagene op til befrielsen end ellers. For vi, der var implicerede, er dagene jo uforglemmelige.

Da vi havde overnattet nogle nætter på cementgulvet (12 mand pr. 1-mandscelle) i kælderens under Gestapos hovedkvarter Husmandsskolen og havde gennemgået den »kur«, der for de fleste af os fulgte med i forbindelse med afhøringer, overførtes vi til en celle i arresthuset i Albanigade og senere til Frøslev.

Lejren stod under Gestapo, menden indre ledelse var dansk. Angsten for deportationer syd på var for mange, trods de allieredes fremrykning, svær at få manet ned.

Tankerne gik hjemad, især om aftenen. Et vers i en af de mange sange, der blev forfattet i lejren, dækker vist noget, der var fælles for alle. Det lyder:

Når aftenklokken ringer og lejren går til ro,
så vandrer vore tanker til vore kæres bo,
hvis de derhjemme vidste, hvor langsomt tiden går,
her føles alle uger, som mange lange år.

Hvad ville Gestapo gøre ved os? Rygterne svirrede i lejren. Hvad ville Gestapo gøre med os, når de indså deres håbløse situation? Blev de

desperate, ville der let kunne opstå frygtelige situationer.

Nå, til alt held for os stak de bogstavelig talt halen mellem benene og forsøgte at undslippe syd på. Umiddelbart før kapitulationen startede de en formiddag i Odensepolitiets salatfad »Sorte Marie« mod Flensborg.

Men vejen sydover var spærret. De kom tilbage ved middagstid og startede kort efter mod nord. Opsynet med os blev overladt til de lysegrønne politisoldater, der ved kapitulationen følte sig lige så lettede som vi andre.

Vor rejse hjem med tog om aftenen den 5. maj føltes som lidt af en hæderstur. Ved stationerne stod folk og råbte hurra, og i Ejby og Aarup fik vi dannebrogssflag, tobak og drikkevarer.

De frihedskæmpere og det jernbanepersonale, der var tilstede, gav os et hurra og bød os velkommen hjem. På grund af den usikkerhed, der herskede i byen, fik vi besked på at følge ganske bestemte ruter til vore hjem, hvilket medførte, at flere foretrak at blive på banegården natten over.

Jeg tror, at tidligere frøslevkammerater, når de tænker på dagene dengang, er taknemlige over, at de »kun« nåede dertil. Det kan vist kun være få, der har fået varigt mén af opholdet i Frøslev.

Orla Vesterled.

Med sidste transport ud af lejren

Neuengamme - fange nr. 50380, ingeniør H. P. Madsen, Risskov, kom med sidste transport ud af lejren og med allersidste bus over grænsen ved Kruså.

Hjemkomsten fra Neuengamme 1945.

Vi KZ fanger fik jo ikke friheden momentant, men grebet om os løsne-

des lidt efter lidt. Helt afgørende var den begivenhed, at Folke Bernadotte trådte ind i lejren, thi fra dette øjeblik havde vi til forskel fra alle andre fanger en protektor, en mo-

dig mand, som tog sig af vor sag. Vi sagde ikke mere så ofte som før: Hvis vi overlever - - -

Blok 1 og 2 blev rømmet for at give plads til skandinaverne, og den dag, staklerne blev kørt bort, var der i blandt en franskmand, som jeg i lang tid havde været på arbejds hold med. Han var muselmand, men kunne endnu stå på benene. Han sagde, da jeg gav ham hånden til farvel: »Du skal hjem, jeg skal i krematorium«.

Denne hændelse har brændt sig fast i min erindring. Kostede det nu alle dem livet, at der var startet en redningsaktion for os? Nej, beretningen om marchen over Lyneborg Hede og sænkningen af de tre skibe i Østersøen fortæller blot, hvilken skæbne, der var tiltænkt også os, men som vi, takket være Røde Kors og de utrættelige hjælpere, slap for at dele med de andre. Derfor kan jeg alligevel se franskmanden for mig endnu 25 år efter, og det gør vel ondt.

Det alt afgørende for os var naturligvis at komme ud af lejren, men vi stod ikke på nakken af hinanden, når De hvide Busser kom for at blive fyldt: vi skulle og ville først se alle de svageste komme afsted.

Hvem kom først? De allierede eller Røde Kors?

Da jeg hørte til de stærkeste, var det en naturlig ting, at jeg først kom ud af lejren med den allersidste transport den 21. april om aftenen. Spændingen var stor den lange dag med ventetid, for hvem kom mon først? De allierede styrker eller Røde Kors? Der var en voldsom aktivitet i luften, og vi hørte maskingeværild, tykke røgskyer stod op efter angrebene ikke langt fra os.

Endelig kom De hvide Busser, og vi blev kørt op i Friederichsruhe skov, hvor Svensk Røde Kors havde slået lejre. Dette var for godt til at være sandt, og denne aften står som noget helt uforglemmeligt. Der var ikke en grøn uniform at se, ingen skrål og kommandoråb, ingen stank af krematorium. Her var fuglesang og duften af spirende forår.

Overnattede under åben himmel. Det lykkedes mig at få fat i et tæppe, og visne blade var der nok af, og således kom jeg til at sove under åben himmel. Det var så skønt at jeg ikke formår at udtrykke det. Tidligt om morgenen begyndte det at regne, og jeg søgte ind i et telt. De hvide Busser blev fyldt igen, men vi var for mange, og jeg blev igen tilbage og ventede til sidste transport.

Jeg fandt et stykke papir og en blyant og fordrev ventetiden med at skrive et brev til min kæreste, og når vi kom over grænsen, ville jeg forsøge at få det postet. Dette brev har hun opbevaret omhyggeligt, jeg har lige læst det igen, og det kalder minderne frem.

Et døgn kørsel for at nå til grænsen.

Ved aftenstid blev vi endelig hentet, og det tog det meste af et døgn at nå til grænsen, idet vi jo kørte på gengas. Det var denne bilkortege, der blev delt i to, og den del, jeg ikke var med, blev beskudt fra luften, og flere blev dræbt eller såret. Kort før Flensborg punkterede bussen, og sådan gik det til, at jeg kom over grænsen med den allersidste bus fra Neuengamme.

En ung pige gennemsøgte forgæves alle busser....

I Kruså gik der en ung pige og gennemsøgte alle hvide busser, der kom

sydfra, og i fem dage søgte hun forgæves. Sidst på dagen vidste ingen i Kruså, at der endnu var busser undervejs, tværtimod var de sikre på, at alle var vendt hjem. Da pigen næsten havde opgivet håbet, fik hun lov at se ligene fra nattens luftangreb, om jeg skulle være blandt de dræbte.

Da vi var kommet over grænsen og holdt stille, hørte jeg mit navn blive nævnt, og med et lille skrig faldt min kæreste hen over vore rygsække, som lå på gulvet. Jeg sad og holdt min pige i hånden, medens vi kørte til Padborg til Røde Kors lejren der. Vi talte næsten ikke sammen, vi var alt for overvældede til at finde ord, men heldigvis havde

jeg et brev, som jeg fik afleveret direkte.

Nu gik turen den slagne vej over Møgelkjær til Båstad, og den 9. maj stod jeg igen i Helsingør. Springet fra fangenskab til frihed var stort, og ikke alle magtede det.

Sammenligner man vor situation med en udskrevet sygehus-patient, så er det jo almindeligt, at der snakkes sygehus tidligt og silde i et par dage, selvom ingen gider høre efter. Så går hverdagen atter sin vante gang, og sygehuset glemmes. Men et KZ ophold glemmes ikke, det tog adskillige år at komme blot nogenlunde i balance, og helt lykkes det vel aldrig.

Fange nr. 50380.

Den 18. april er min anden fødselsdag

Sådan føles befrielsen af radiotelegrafist B. Høgh, der først hørte rygten om evakueringen i Bullenhus Damm.

Når jeg tænker tilbage på de tidlige april dage i 1945, mindes jeg solen, som strålede fra en skyfri himmel. Trods dette varmende solskin gik vi og frøs ved skolen på Bullenhus Damm.

Solen dækket af tætte røgmasser.

Helt galt var det, når solen formørkedes af røgen fra bomberamte olie-

tanke i Harburg. En eftermiddag så vi kun solen gennem tætte røgmasser, som næsten skjulte den. Grunden til, at vi ikke kunne få varmen, var afmagringen og den elendige påklædning.

Arbejdet ved skolen bestod i rensning af mursten ved hjælp af en lille hammer til afhugning af kalken på murstenene.

<p>Støt Kammeraternes Hjælpefond! L.E.Z.AA.</p>	<p>Støt kammeraternes Hjælpefondsarbejde! AA.C. Kbh.</p>
<p>K A B O</p>	<p>STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND'S ARBEJDE! S.R.H.</p>
<p>ODENSE SEGLMÆRKEFABRIK A/S</p>	<p>Støt Kampen mod Kræften! C.J.C.S.</p>
<p>RYØ A/S INGENIØRFIRMA AALBORG</p>	<p>JOHS. STROBEL Revisor København</p>
<p>Hilsen fra MARSTAL KOMMUNE</p>	<p>SKIVE AUTOLAKERERI Odgaardsvej 50 Skive</p>
<p>LUNGHOLM GODS pr. Rødby</p>	<p>IB MOGENSEN Algade 61 Vordingborg</p>
<p>E L P O</p>	<p>Benzin & Alkohol en dårlig cocktail C.R.S.</p>
<p>Protese så tandlægen P. K. N. M.</p>	<p>HADERSLEV KAFFERISTERI Norgesgade 1, Haderslev</p>
<p>VÆRN OM NATUREN H.C.V.N.A.</p>	<p>SORØ UNGDOMSSKOLE</p>
<p>VALD. EIVIL A/S Borgediget 21, Roskilde (03) 35 82 11 efter forretnings tid: Rich. Petersen (03) 36 17 89 Erik Bobak (03) 66 71 25</p>	<p>Jydsk Murer- og Entreprenørforretning Gerlachsgade 28, Aarhus</p>

Disse sten fik vi på følgende måde: I en af de udbrændte husruiner, som den gang omgav skolen, gik en af os op i 2. eller 3. sals højde og fastgjorde en wire der. Nede på jorden stod så 20 til 30 mand og trak i wiren, således at hele husmuren stod og svajede frem og tilbage. Pludselig væltede hele muren ned og splintredes mod jorden. Så var det med at komme væk i en fart.

Vogne trukket af okser.

De hele mursten blev så afpudset og stablet op i lange stakke med 1000 sten i hver. Med mellemrum blev de afhentet af vogne, trukket af okser. Inde mellem disse murstensrækker kunne man tildels gå og gemme sig, når man trængte til et lille hvil og en sludder om den forventede løsladelse, som vi havde hørt rygter om snart ville forestå. Vi havde dannet smågrupper, som eventuelt til fods ville søge nordpå, når sammenbruddet kom.

»Alle Dänen antreten!«.

Omsider kom da den dag, som vi havde håbet på og talt så meget om den sidste månedstid. Det må have været omkring den 10. april, da vi om formiddagen pludselig hørte kapoens fløjte og råbet: »Alle Dänen antreten!«. Der kan endnu så mange år efter gå et jag igennem mig, når jeg genkalder dette øjeblik for mig. Vi smed alt, hvad vi havde i hænderne: de små hamre, skovle, bærebørene og lod trillebørene stå og så hen på appelpladsen hurtigst muligt. For en gangs skyld så man nu glade ansigter, og vi fortalte hinanden, at nu var det slut - nu skulle vi endelig hjem igen.

Efter appellen samledes vi i en af skolestuerne, hvor der lidt efter blev serveret »nationalretten«: suppe, som ingen spiste ret meget af, da vi efterhånden var blevet godt forsynet med Røde-Kors-pakker.

KEGNÆS 1970.

Der har hidtil meldt sig 21 familier, der ønsker at holde sommerferie på Kegnæs 1970.

En mand sagde »De« til mig.

Ud på eftermiddagen kom de store dejlige busser og kørte os til Neuen-gamme, hvor vi blev installeret i den særlige afdeling, der var oprettet med hjemsendelsen for øje. Efter nogle dages ophold dér kom så den endelige udfrielse af pigtråden, og det første, der blev sagt til mig af en af personalet, som skulle køre os til Danmark var dette: »Nå, er De glad for, at De skal hjem?«.

Dette kunne jeg jo bekræfte fuldt ud, men, hvad der pludselig slog mig var, at han sagde »De« til mig. Det var mere end et halvt år siden, at jeg var tiltalt med »De«. Det kan synes så lidt, men det var ligesom noget af verdnen »udenfor«, der pludselig kom tilbage.

Ud på aftenen kørte vi så nordpå i det skønneste forårsvejr. På vejene så vi enkelte tyske kampvognsgrupper, som holdt afventende i terrænet. Om natten blev konvojen beskudt af lavtflyvende maskiner, så vi måtte ud af vognene og krybe i dækning i grøfterne. I en lejr nord for grænsen blev der serveret en dejlig kalvefrikassé. Vi ankom til Frihavnen natten til den 18. april.

Fra Helvede til Paradis.

Næste morgen gik vi ombord i færgen til Malmø, hvor vi blev indlagt på Allmänna Sjukhuset, da vi var mistænkt for at være smittet med tyfus. »Nu er vi kommet fra Helvede til Paradis«, var en stående bemærkning dengang - og hvor vi nød det! Jeg kalder den 18. april for min anden fødselsdag, og jeg vil benytte lejligheden her til at takke for den enestående omsorg, vi var genstand for fra de svenske lægers og sygeplejerskers side for at få os til mennesker igen.

Den endelige hjemkomst til København fandt sted den 25. maj, hvor slægt og venner stod på kajen og tog imod de korthårede, men velklædte, (takket være den svenske hjælp) forhenværende håftlinge.

Der søges ialt for 44 uger - eller godt 3/4 år. Kunne alle disse uger ligge i forlængelse af hinanden, var feriehjemmet således belagt det meste af året.

Imidlertid samler mange af ønskerne sig om tiden 22. juni - 12. august og især om 4. - 18. juli.

Det har derfor været nødvendigt at foretage en fordeling, så nye ansøgere med børn er trådt i forgrunden for selve skoleferien, men det kan tilføjes, at hensigten har været at tage flest mulige hensyn, så fordelingen kunne blive så retfærdig som mulig.

Skulle en familie blive forhindret i at rejse til Kegnæs indenfor den tildelte tid, må jeg omgående have besked.

Jeg er bortrejst i skoleferien, men post eftersendes.

Alle Kegnæs-boere 1970, har fået besked, ligeledes dem, der har fået afslag i år, men alle er velkomne til at søge næste år igen.

God
KEGNÆS - FERIE
Johs. Fosmark.

4. maj-lys på frimærke.

I anledning af 25 året for den tyske besættelses ophør, udsender post- og telegrafvæsenet den 4. maj 1970 et særligt frimærke i værdien 50 øre i brun, gul og blå farve.

Tegningen til frimærket er udført af grafikereren Poul Christensen og gravuren af frimærkegravøren Czeslaw Slania.

Udseendet af det ny frimærke, der vil blive fremstillet i 1½ gang almindelig frimærkestørrelse og i ark á 50 stk. er vist på omstående forstørrede afbildning.

Forsendelser, som på udgivelsesdagen afsendes fra Postens filateli, og som udelukkende er frankeret med et eller flere af disse frimærker, vil blive forsynet med førstedagsstem-pel.

<p>ERLING FOSS THORSGADE 59 KBH. N</p>	<p>KNUD V. ANDERSEN Statsaut. Ejendomsmægler Sjælsøparken 42 ALLERØD</p>
<p>Livsforsikringselskabet FREMTIDEN Vesterbro 18, Aalborg</p>	<p>VESTERLUND UNGDOMSSKOLE</p>
<p>STØT Kammeraternes Hjælpefonds arbejde! S. E. - Århus</p>	<p>HENRY NIELSEN Himmerlandsgade 14 AARS</p>
<p>SPANGENBERG & MADSEN Rådg. ingeniører Gentoftevej 50 - Gentofte</p>	<p>Støt kammeraternes hjælpefonds arbejde! L. R. S.</p>
<p>J. V. Thofte HIRTSHALS</p>	<p>Plovfabrikken Skjold ¹/₅ Lind pr. Herning</p>

4. MAJ-DAGEN

PÅ BISPEBJERG

I anledning af 25-års-dagen for vort lands befrielse arrangeres en stort anlagt fest.

Kl. 20 tændes 1000 levende lys i alle vinduerne på Bispebjerg Skole. Samtidig modtager 200 af skolens større elever et orkester ved Grundtvigskirken og ledsager orkestret i fakkeltog gennem bydelen til Bispebjerg Skole, hvor de oplyste vinduer vil danne en smuk ramme om aftenens festlighed inde i skolegården.

Klokken 20.30 - 22.00:

Skoleinspektør Johs. Fosmark indleder. Justitsminister Knud Thastrup, der er Danmarks eneste justitsminister, der selv har siddet i og Vibeke Malthe-Bruun, moder til Kim Malthe-Bruun, som fra døds-cellen skrev nogle af besættelsestidens mest gribende breve, taler. Radiorengokoret synger under ledelse af lektor Henning Elbirk. Orkestret spiller, der er fællessang og frihedsbudskabet lyder, som det lød den 4. maj 1945 fra London. Operasanger Henry Büchmann synger frihedssangen.

Der bliver ved festen uddelt et trykt program, der foruden sangtekster indeholder tekstbidrag af overpolitibetjent Thorkild Bech, station 8. Han beretter om det dramatiske år lige efter befrielsen, da politistyrken belagde skolen med 600 tjenstgørende.

Desuden skriver formanden for Københavns Borgerrepræsentation, direktør Egon Weidekamp, samt medlem af folketinget, Landsretssagfører Hanne Budtz om, hvordan de oplevede den 4. maj 1945.

Festen holdes i skolegården. I tilfælde af regnvejr henlægges arrangementet til Grundtvigskolens aula.

Den nye lov

Loven af 1. oktober 1969 om erstatning til skadelidte burde være skrevet i 1945.

Af politiassistent Julsgaard Larsen, medlem af Kammeraternes Hjælpefonds forretningsudvalg.

Fra 1. oktober 1969 fremtæder erstatningsloven, som den burde have været udformet, da den blev skabt. Tvivlen kommer endelig de skadede besættelsestidens ofre til gode.

For de oplagte tilfælde har erstatningsloven alle dage været af uvurderlig betydning. Man bliver ikke rask, og man får ikke sin afdøde mand tilbage af at få penge og anden form for hjælp. Men den psykiske aflastning, der ligger i denne samfundets form for erkendelse kan ikke overvurderes.

Imidlertid har skuffelsernes sum været lige så stor, og den deraf fremkaldte psykiske belastning og bitterhed kan heller ikke overvurderes.

Loven omfatter alle, der måtte henhøre under den, men ifølge dette indlægs natur gælder min henvendelse kammerater og deres efterladte.

For kammerater, der aldrig har søgt erstatning, men som må sætte deres nuværende sygelighed i forbindelse med deportationen eller frihedskampen, er fremgangsmåden, at man anmoder Direktoratet for Ulykkesforsikringen, Nordens Plads 10, 2500 Valby, (01) 46 14 33, om et ansøgningsskema i relation til erstatningsloven. Det udfyldes og vedlægges en beskrivelse af den pågældendes baggrund (deltagelse i frihedskampen eller deportation m.m.), detaljeret sygehistorie, lægers navne og adresser og oplysninger om eventuelle hospitalsindlæggelser.

Indledningen kan være: I henhold til erstatningsloven med ændringer og senest som ændret i lov nr. 290 af 18. juni 1969 om erstatning til besættelsestidens ofre anmoder undertegnede om erstatning under henvisning til mit nedenanførte sygdomsbillede. Jeg blev i 1944 o.s.v. (Det-

te fremsendes ad tjenestevejen for offentlig ansatte. Ellers direkte).

For kammerater, der blev invaliditetsansat eller blev afvist, og som henholdsvis måtte være blevet dårligere og hvor tilstanden er den samme eller værre, anmodes ulykkesforsikringen om en genoptagelse af sagen med beskrivelse af sygdomsforløbet, læger og hospitalsindlæggelser siden sidst modtagne skrivelse fra direktoratet. For disses vedkommende citeres: Under henvisning til lov nr. 290 af 18. juni 1969 o.s.v., anmoder undertegnede om genoptagelse af min sag under jrn. / . Jeg modtog den / 19 direktoratets meddelelse om, at jeg o.s.v. (Dette sendes direkte til direktoratet).

For vore afdødes enkers vedkommende er den seneste lovændring en strålende landvinding og indebærer for dem alle et væsentligt månedligt tilskud til enkepensionen. Betingelserne er (naturligvis) relationen til loven, mindst fem års ægteskab før dødsfaldet og stadig enkestand. Den omfatter de enker, der mistede deres mænd efter kapitulationen og derved ikke automatisk kom ind under den.

Buchenwaldklubben f.eks. har i den forløbne tid fremsendt koncepter til brug for ansøgningen til de enker, vi har kunnet finde frem til. Andre enker, der endnu ikke har søgt, kan skriftligt rekvirere et koncept på nedenanførte adresse, og det bør være enhver tidligere modstandsmands pligt at bidrage til, at enker, han måtte have kendskab til, her også enker efter afskedigede politimænd (reservebetjente), får denne oplysning. Min adresse er: Boeslundevej 1, 2700 København, Brh.

Jeg har hermed berørt de vigtigste ting i den ny lov og håber, at den må blive til gavn for dem, den berører, og benyttet i overensstemmelse med dens ånd.

J. M. BIRKING & CO.
GUMMIVAREFABRIK A/S

★

Kirkebjerg Alle 31
Vanløse

H. SCHJERBECK
KOLDING

S A M
Odense

Værn om vor
smukke natur!

L.V.P.T.

MARCIA A/S

Nørre - Aaby

MOGENS DAMBÆK
& A. WANG JENSEN

PRÆSTØ

S. MATHIASSEN
Malermester

HENNE

S. LIEBST
Stationsvej 19
Fredensborg

WASSBERG

FARVEHANDLEREN I SKOVSHOVED
Strandvejen 232
Ordrup 4000 - 4001

C. OLESEN
Skovgaard

Vodskov

STØT KAMPEN
MOD KRÆFTEN!

V.V.M.H.

NORDFYNS
UNGDOMSSKOLE

Særslev

KOLDING
SALATFABRIK

ALLERT
F.

Den Danske
Landmandsbank

Gothersgade 18
Fredericia

R A E V

H. O. Jensen

Ebeltoft

E. TERP

Køge

Waltrich A/S
Maskinfabrik

Abildagen 19-21
Glostrup

BOGTRYKHUSET

Langelinie 68
Odense

S. MØLLGAARD

Ruds-Vedby

Ringkøbing
Automobilforretning A/S

P. HOVE

THISTED

SAMSØ SPARE
& LAANEKASSE

Samsø

JENS KIRKEGAARD
Tømrermester

ANS

VEJLØ'S
Bogtrykkeri

Kalundborg

Sagfører-auktionerne
i Aarhus

VÆRN OM
NATUREN!

J.L.L.

JOHS. BAK
Radioforhandler

Fausing pr.
Alingaebro

LUND & ERICHSEN
ELEKTROINSTALLATION · AKTIESELSKAB
BREDGADE 49 · HERNING · TELF. (07) 12 63 11

N. THIMGGAARD

Isolering
Horsens

HAVBO
Konservesfabrik

Frederikshavn

Frydenlund
Byggeforretning

Haslevej 5 - Rønne

Carl C. Biehl
Bogtrykkeri

Slotsgade 15
Gråsten

BRÆDSTRUP
TRÆLASHANDEL A/S

TH. LAWÆTZ
Foto - Kino

Nørreport 14 - Aabenraa

RØDEKRO
SAVVÆRK A/S

Rødekre

Malling
Landbrugsskole
Malling

FREDERIKSVÆRK
BOGBINDERI

Frederiksværk

NORDISK TEGNEMASKINE
INDUSTRI

Tempovej 15 - Ballerup

NR. NISSUM
HØJSKOLE OG EFTERSKOLE

F. A. F.
Svendborg

OBEL
ULFBORG

SPAREKASSEN FOR NYBORG BY
& OMEGN

Baggersgade, Nyborg

ALS
HUSHOLDNINGSSKOLE

Vollerup, Als

Lerches FOTO

Torvet, Skagen

GUNNAR MØLLER
AUTOLAKERERI

Aarhus

AXIS

Nordland & Stentebjerg
Revisionsfirma

ESBJERG

D.T. POULSEN
Planteskole

Kelleris pr. Kvistgård
(03) 23 33 66

JOHN HANSEN A/S

ENTREPRENØRER

Jord-, kloak-, murer-, jernbeton-
og tømrerarbejde

Typehuse:
Modulhuset — Egehuset
Kelbohuset

Frydensbergvej 19, Stenløse
Tlf. (03) 170191

<p>STØT Kammeraternes Hjælpefond! T.K.L.H.</p>	<p>A/S RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK Hvidemøllevej 7 Randers</p>	<p>P. HILDEBRANDT & SØNNER Malermestre Nis Petersensvej 7 – Herning</p>
<p>VÆRN OM NATUREN ! E. A. F.</p>	<p>A. E. LAURITSEN Urmager Skolegade 3 – Ane</p>	<p>D. A. S. F. Skagen</p>
<p>FALCK-ZONEN Trindsovej Aarhus</p>	<p>K. HAGEN's FJEDERFABRIK A/S Dronning Olgasvej 23 København F</p>	<p>PETER E. JENSEN Vognmand Algade 23 – Sæby</p>
<p>DANSK SKOV FORENING</p>	<p>Sparekassen for Hirtshals & Omegn Nørregade 1 – Hirtshals</p>	<p>HYGGE-BO v. Helge Nielsen Mellemgade 9 – Fåborg</p>
<p>NORDISK KARTRO A/S Gothersgade 175 1123 Kbh. K.</p>	<p>ANDR. IPSEN Autolakeri Aakirkeby</p>	<p>RØNDE KURSUS Rønde</p>
<p>L. DAMGAARD NIELSEN A/S Konfektionsfabrik Silkeborg</p>	<p>Skandinavien A/S Vesterbrogade 65 Kbh. V.</p>	<p>Pas på gående! Gående pas på! L.A.D.V.</p>
<p>TAGE TRABJERG Tandhjulsfabrik Finlandsgade 31 Aarhus</p>	<p>O. KRUMMELBEIN Svangeade 12 – Thyborøn</p>	<p>Normal-Trykkeriet Sigfried Petersen & Søn Bogtryk - Offset-Bogbinderi Ø. Farimagsgade 16B Kbh. Ø.</p>

Arrangementer omkring 4. - 5. maj 1970.

Til orientering kan man herved meddele, at følgende arrangementer gennemføres af eller koordineres med det af statsministeriet nedsatte arrangementsudvalg vedrørende 4. - 5. maj 1970.

Den 30. april kl. 15.15.

Pressemøde i anledning af udsendelsen af bogen om frihedskampens faldne på Museet for Danmarks Frihedskamp.

Indbudte: Repræsentanter for pressen.

Den 2. maj.

Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk's festarrangement.

Indbudte: Enker til faldne inden for de grupper og organisationer, der er tilsluttet udvalget samt udenlandske gæster.

Den 3. maj.

Den danske Brigadeforenings takkearrangement til Sverige i henholdsvis byen Genarp og »Marienlyst« hotel i Helsingør.

Indbudte: Svenskere, der har hjulpet modstandsbevægelsen under krigen samt medlemmer af Den danske Brigadeforening.

Fangeforeningernes kammeratskabsaften og takkefest til Bernadotte-detachementet i »Lorry«.

Indbudte: Bernadotte-detachementet, norske og svenske gæster samt medlemmer af fangeforeningerne.

Den 4. maj kl. 8.00.

Bernadotte-detachementets gave, den hvide bus, afhentes af Brigadeforeningen i Helsingør.

Kl. 11.00.

Den hvide bus afleveres af Bernadotte-detachementet til Museet for Danmarks Frihedskamp.

Talere: Oberst Melin, Bernadotte-detachementet, museets direktør, dr. phil. Aage Roussell og formanden for Fangesammenslutningen lektor Jørgen Barfod.

Efter afleveringen er museet vært ved en reception for Bernadotte-detachementet med flere.

Kl. 13.00.

Socialministeriets frokost for Bernadotte-detachementet.

Kl. 17.30.

Regeringens middag for udenlandske VIP-gæster, Frihedsrådet og befrielsesregeringen i Tivoli (Divan II).

Kl. 18.30.

Reception på Københavns Rådhus for Bernadotte-detachementet.

Kl. 19.30.

Fakkeltog, arrangeret af ungdomsorganisationerne med afgang fra Ankeret i Nyhavn, Frederiksberg Rådhusplads og Christmas Møllers Plads.

Kl. 20.00.

Folkemøde på Københavns Rådhusplads.

Musik: Københavns Politiorkester vekslede med Studentersangerne. Fakkeltøget ankommer gruppevis.

Mindeord om frihedskampens faldne v/Svenn Seehusen.

Byen Københavns velkomst og hilsen.

Frihedsbudskabet fra BBC - London.

Tale: Medlem af Danmarks Frihedsråd, fhv. minister Frode Jacobsen.

Tale: Statsminister Hilmar Baunsgaard.

Afslutning v/ formanden for Frihedskampens Veteraner, Svenn Seehusen.

Faklen til Norge afsendes.

Fællessang: »Der er et yndigt land«. Studentersangerne, Politiorkesteret.

Kl. 21.30.

Festkoncert i Tivoli.

Indbudte: Pårørende til faldne modstandsfolk og søfolk samt udvalgte medlemmer af fange- og modstandsforeningerne.

Kl. 18.30.

BOPA-fest i restaurant Nimb.

Indbudte: Tidligere medlemmer af BOPA.

Den 5. maj kl. 8.00.

Kongen nedlægger krans i Ryvangen.

Kl. 8.15.

Statsministeren nedlægger krans i Ryvangen sammen med formændene for fange- og modstandsforeningerne.

Kl. ca. 8.30.

Kransenedlæggelse ved Mindeankeret (Handelsministeren).

Kransenedlæggelse ved mindesmærket for KZ-fangerne ved Helligåndskirken (Justitsministeren).

Kransenedlæggelse ved mindesmærket for danske i allieret tjeneste (Forsvarsministeren).

I de ovennævnte kransenedlæggelser deltager de respektive modstands- og fangeforeninger.

Kl. 10.00.

Gudstjeneste i Københavns Domkirke.

Indbudte: Pårørende til faldne modstandsfolk og søfolk samt udvalgte medlemmer af fange- og modstandsforeningerne.

Kl. 12.00.

Grevinde Estelle Bernadotte planter træ i Roskilde på det område, hvor Bernadotte-gården vil blive bygget.

Kl. 15.00.

Mindehøjtidelighed på Museet for Danmarks Frihedskamp for frihedskampens faldne i forbindelse med gennemførelsen af fredningen, op sætningen af Knud Nelleses mindere relief på de fredede grave og udsendelsen af bogen om Danmarks faldne.

Kirkeministeren taler og overrækker et eksemplar af mindere reliefet til museet.

Svenn Seehusen takker for fredningen og overrækker et eksemplar af bogen om Danmarks faldne til museet.

Efter mindehøjtideligheden rundvisning af udenlandske gæster på museet.

Indbudte: Fortrinsvis pårørende til de faldne og udenlandske gæster.

Kl. 19.00.

Kongen taler i radio og fjernsyn.

Kl. 20.00.

Festforestilling på Det kgl. Teater.

Indbudte: Udenlandske gæster, enker og tidligere medlemmer af modstandsbevægelsen.

Kl. 23.00.

Folketingets reception for særligt indbudte (enker, Frihedsrådet, befrielsesregeringen samt specielt indbudte repræsentanter for modstandsbevægelsen, udpeget af de nuværende fange- og modstandsforeninger).

Det skete for 25 år siden

Med forløber for De hvide Busser.

Et stemningsbillede fra en tysk landevej - i en svensk aluminiums-farvet bus.

Den 26. marts 1945 marcherede jeg sammen med 350 danske og norske fangekammerater ud på natten ud ad den forhadte port i koncentrationslejren Sachsenhausen ved Berlin. Vi forlod nu den lejr, der gennem de mange, lange måneder havde været vort hjem i det forrykte land Nazi-Tyskland.

For sidste gang klang det ud i natten: Mützen ab! For sidste gang røg vore fangehuer i denne lejr med et smeld ned mod buksesømmene.

Det var en ejendommelig følelse at marchere ud ad denne ækle port i bevidstheden om ikke mere at skulle blive tvunget til at marchere ind igen.

Lidt efter stod vi ude på landevejen, og der udbredte sig for os et næsten drømmeagtigt syn: 12 strømlinjeformede, benzindrevne, aluminiums-farvede svenske Røde-Kors-biler.

Vi fik lov at gå ind i dem og sætte os i sæder, der var konstrueret til, at mennesker skulle sidde i dem. Og nu gled det fra Berlin mod Hamborg, fra Oranienborg til Neuengamme, det vil sige, vi vidste ikke med det samme, hvor vi skulle hen, men rygten havde jo dog fortalt et og andet, og i dette tilfælde fæstede vi nogen lid til rygten. - Svenskerne talte jo nu med om vor skæbne. Nogen chance for at se, hvordan verden så ud deruden for vognen, var der dog ikke, for alle ruder var blændede ved hjælp af krydsfinér-plader. Fremme ved vindspejlet var der hængt portiérer for, og hver gang een trak lidt i dem, så de gled til side, var gestapomanden der og trak dem til igen, så vi ingenting skulle se af det Tyskland, der ved morgensens frembrud dukkede frem.

Tilstedeværelsen af en del kække, svenske Røde-Kors-folk må have virket opmuntrende på os, for inden nogen af os rigtig gjorde os det klart, hvad vi egentlig gjorde, sad vi og sang danske koncentrationslejr-fangers yndlingssang: Det haver så nyligen regnet.

De mørke mandsstemmer bar sangens ord frem, og dette, at de to tredjedele af »sangerne« var nordmænd, der udtalte sangens ord på norsk, gav sangen præg af en nordisk bekendelse.

Svenskernes ansigter lyste op, som sangens ord skred frem, men der var een, der ikke var glad for situationen, og det var den tyske gestapomand, der var med for at overvåge, »at alt gik sømmeligt til«. Han skulede slemt, da vi sang: For de gamle som faldt, er der ny overalt, de vil møde, hvergang der bliver kaldt.

Da vi skulle til tredje vers, var gruppens tekstkundskaber udtømt, og det gik da sådan, at jeg kom til at synge resten af sangen alene. Der fulgte nu nogle spændende minutter: Ville gestapomanden gribe ind? Foreløbig skulede han arrigt, da det lød:

Og de tro'de, at hjertebånd kan briste,
og de tro'de, at glemmes kan vor ret,
de skal vide, de aldrig ser de sidste,
de skal vide, at ingen bliver træt.
Det var tydeligt, at gestapomanden forstod dansk. Han sad nu på spring, men jeg var fast besluttet på, at sangen skulle føres igennem, nu da der var begyndt:

De kan spærre med farver og med pæle
(han var nu synlig vred)
de kan lokke med løfter og med løn....

Nu så han ned mod bilens gulv! Så samlede han sig atter sammen, og han så jernhårdt på mig, da jeg sang:

Nye stridsmænd skal der,
nye stridsmænd skal her
slutte kreds om den fane, vi har kær.

Han skelede hen til svenskerne, der fulgte sangens ord med begejstrede øjne. Det var tydeligt, at svenskerne glæde over sangen hindrede hans indgriben.

Mangen eg er for uvejret segnet,
men endda er vi frejdige i hu....
og
Det har slet ingen hast for den,
som tror.

Gestapomanden sad på spring under sangens sidste ord, der nu blev gentaget af alle som omkvæd. - Men - ja, så skete det, der reddede en skandale, nemlig at samtlige svenskere kvitterede for sangen med en hjertelig klapsalve, så følte han sig tydelig slået ud. Han opgav de forrykte skandinaver, der jo slet intet forstod af »Nyordningens ånd«, og han nøjedes med at indprente sig mit fangenummer, idet han stirrede vildt på mig.

Svenskerne havde nu den »frækhed« at spørge ud om, hvor sangen stammede fra, og at sige, at den ville de meget gerne lære, for den var god.

Ja, sådan kunne grænseland og koncentrationslejr mødes i en svensk evakueringsbil på en tysk landevej for nu 25 år siden.

JOHS. FOSMARK.